

4.1 Investeringsparagraaf

Inleiding

Investeringen die we in het verleden hebben gedaan worden intensief gebruikt; scholen worden bezocht, bruggen draaien en de fietspaden zijn druk. Daarnaast is de stad gegroeid. En met huidige plannen groeit de stad door, in 2050 met circa 250.000 inwoners en met circa 200.000 arbeidsplaatsen, volgens de omgevingsvisie. Om dit gebruik en deze groei te accommoderen zijn investeringen in de openbare ruimte en voorzieningen in de 'bestaande stad' noodzakelijk. Deze moeten worden vervangen, gerenoveerd of geschikt gemaakt worden voor intensiever gebruik. Ook moeten investeringen worden gedaan om nieuwe wijken compleet en bereikbaar te maken. Daarnaast zijn er grote opgaven waar de stad voor staat, zoals het klimaatbestendig en klimaatveilig maken van de stad en de uitvoering van de energietransitie.

Kenmerkend voor investeringen is dat ze bezit opleveren dat meerdere jaren wordt gebruikt. Een brug gaat wel vijftig jaar mee voordat deze moet worden vervangen. Daarom verdelen we de uitgaven die we voor een investering doen over de jaren dat we er profijt van hebben. Deze jaarlijkse afschrijvingslasten zijn, samen met de rentelasten en lasten voor het beheer en onderhoud van het bezit, onderdeel van de lasten in de beleidsprogramma's.

De bezittingen die voortkomen uit de investeringen maken we zichtbaar op de balans. We investeren veel, waardoor ons bezit toeneemt:
Overigens is niet al ons bezit zichtbaar op de balans. Investeringen in bijvoorbeeld infrastructuur, waarvoor we bijdragen van derden ontvangen of die we toerekenen aan grondexploitaties, leiden niet tot waarde op de balans en ook niet tot lasten in de begroting. Pas als vervanging aan de orde is wordt dit wel het geval. Dan moeten we de bijbehorende structurele lasten inpassen in de begroting.

Investeringsstelsel

Het investeringsstelsel is bedoeld om onderlinge samenhang in de besluitvorming over investeringen te bewerkstelligen. Dit betreft zowel samenhang binnen de investeringsportefeuille als samenhang in de tijd. In de afgelopen jaren zijn stappen gezet om meer inzicht in de investeringsbehoefte en keuzes daarbinnen te creëren en de besluitvorming hierover te verbeteren. Er zijn investeringsplafonds per domein ingericht, investeringsbehoeften in kaart gebracht per domein en scenario's geschetst van andere keuzes.

Portfolio

Onze investeringen zijn opgenomen in meerjarige investeringsportfolio's. We begrenzen de omvang van de investeringsportfolio's en daarvoor hanteren we de term 'plafonds'. We houden bij het bepalen van de plafonds rekening met verschillende invalshoeken, namelijk financierbaarheid, betaalbaarheid en uitvoerbaarheid.
Voor financierbaarheid houdt dit in dat we langjarig sturen op een schuldquote van circa 110 procent (exclusief erfpacht). Vanuit betaalbaarheid kijken we naar de dekking die we moeten hebben voor alle exploitatielasten van de investeringen. De kosten die een investering met zich meebrengt zijn afhankelijk en vaak investeringspecifiek, echter kan de volgende regel in de meeste gevallen worden toegepast: circa 7 procent van de totale investeringssom is nodig voor het afdekken van de rente, afschrijvings- en exploitatielasten. Voor uitvoerbaarheid houden we rekening met de capaciteit die er moet zijn in zowel de markt als de gemeenteorganisatie om investeringen uit te voeren. De portfolio's met investeringen moeten passend zijn binnen de beschikbare investeringsruimte. We hebben echter meer investeringsambities dan we waar kunnen maken, kunnen betalen of financieren. Daarom zijn binnen alle domeinen keuzes gemaakt voor de komende vier jaren, zoals later in deze paragraaf is toegelicht. Ook in de periode na 2029 zullen nog keuzes nodig zijn, die we onderbouwd willen maken, met ook het vizier op wat voor de lange termijn nodig is.

Overprogrammering

De investeringsportfolio's laten bijna 30 procent meer projectuitgaven zien dan waar feitelijk ruimte voor is. Dit komt door de overprogrammering. We passen overprogrammering toe, omdat de praktijk leert dat er altijd in zekere mate sprake zal zijn van vertraging in de uitvoering. Door overprogrammering voorkomen we dat we het gewenste uitgavenniveau niet waarmaken. De autorisatie van de raad is gekoppeld aan de investeringsplafonds, we sturen erop dat de plafonds niet worden overschreden.

Deze investeringsparagraaf gaat eerst in op de investeringsruimte 2025-2029 en de verdeling ervan over de domeinen. Vervolgens lichten we per domein de geprogrammeerde investeringen toe en de keuzes die daarbij zijn gemaakt. De paragraaf gaat ter afsluiting in op de exploitatielasten van investeringen. Door de Begroting 2026 vast te stellen stemt de gemeenteraad in met de investeringsruimte voor 2026. In een afzonderlijke bijlage bij de begroting zijn de portfolio's opgenomen met daarin overzichten van de investeringen binnen deze investeringsruimte.

Investeringsruimte

De investeringsruimte voor de periode 2025-2029 bedraagt € 4.197 miljoen en is daarmee € 371 miljoen hoger dan de ruimte voor de periode 2024-2028. Bij het bepalen van de ruimte zijn we uitgegaan van het niveau van het gemiddelde van de investeringsruimte van de jaren 2024 tot en met 2028, indexatie van de toegevoegde jaarschijf voor 2029 en hebben we rekening gehouden met enkele specifieke ontwikkelingen. Ruimte ten behoeve van de Oostbrug is nu reeds toegevoegd ondanks dat uitvoering na 2029 wordt verwacht. Gezien de grootte van de investeringen is het verstandig hiervoor reeds nu geld te reserveren. De toelichting hieronder en in de paragrafen 1.3.1 tot en met 1.3.3 gaan hier nader op in.

De investeringsruimte bij de vorige begroting bedroeg € 3.826 miljoen. Er zijn een nieuwe, geïndexeerde jaarschijf toegevoegd, tekorten en overschotten uit 2024 verrekend en ruimte toegevoegd voor specifieke ontwikkelingen.
We maken onder andere extra ruimte voor:

- Een vaste fietsverbinding over 't IJ (Oostbrug).
- Extra geld voor een permanente locatie voor opvang (o.a. voor Oekraïners).

De toelichtingen bij de domeinportfolio's in de paragrafen 1.3.1, 1.3.2 en 1.3.3 gaan nader in op de afwegingen die zijn gemaakt bij het opstellen van portfolio's.

Investeringsportfolio's

De investeringsruimte 2025-2029 van € 4.197 vertaalt zich naar een programmering van € 5.256 in de portfolio's. Dit is een overprogrammering van € 1.059 miljoen, ofwel 25 procent. Door deze overprogrammering kunnen de domeinen gericht sturen op de gewenste realisatie van het portfolio. De ervaring van de afgelopen jaren leert dat dit realistisch is.
Onderstaande tabel laat de investeringsruimte, de programmering en overprogrammering zien:

Tabel 1. Investeringsruimte en programmering

	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
Totaal Investeringsruimte	681	761	915	786	1.053	4.197
Programmering	840	977	1.163	998	1.277	5.256
Overprogrammering	159	216	248	212	224	1.059

De investeringsuitgaven in 2026 en in de periode 2025-2029 worden grotendeels gedaan voor investeringen die ook al in het portfolio 2024-2028 waren opgenomen en deels voor nieuwe investeringen die bij deze begroting aan het portfolio zijn toegevoegd.

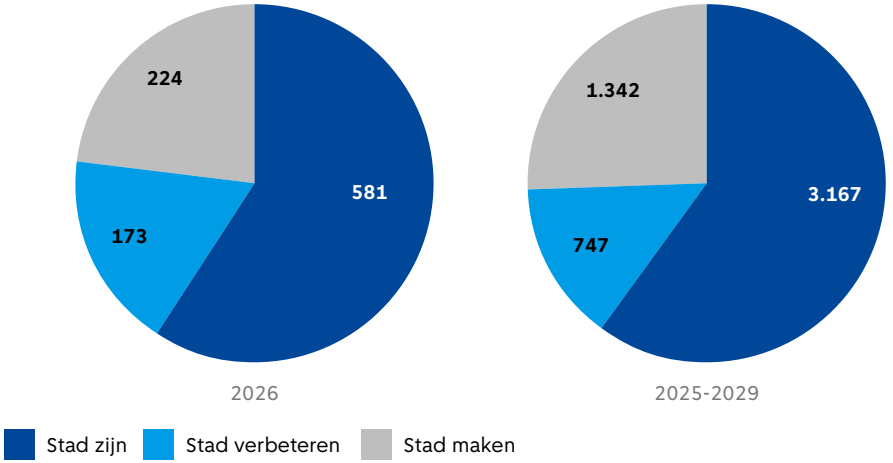
De keuzes voor nieuwe investeringen binnen de beschikbare investeringsruimte vloeien voort uit een zo goed mogelijk evenwicht tussen *groei van de stad, instandhouding van de bestaande stad, verduurzaming van ons bezit en ongelijk investeren voor gelijke kansen*. De keuzes per domein zijn afhankelijk van de specifieke opgaven en omstandigheden van dat domein. De paragrafen 1.3.1 tot en met 1.3.3 gaan nader in op de hierbij gehanteerde doelstellingen en prioriteiten en op het aspect duurzaamheid.

Doorsnedes van het portfolio[1]

De investeringsuitgaven in het portfolio voor 2026 en voor de periode 2025-2029 zijn naar verschillende kenmerken weer te geven:

- Type: de opgave bestaat uit het renoveren en vervangen van bestaande voorzieningen in de stad (*stad zijn*), toekomstbestendig maken van de bestaande stad (*stad verbeteren*) en het leef- en bereikbaar maken van de groeiende stad (*stad maken*).

Figuur 1. Investeringsuitgaven naar categorie (€ miljoen)

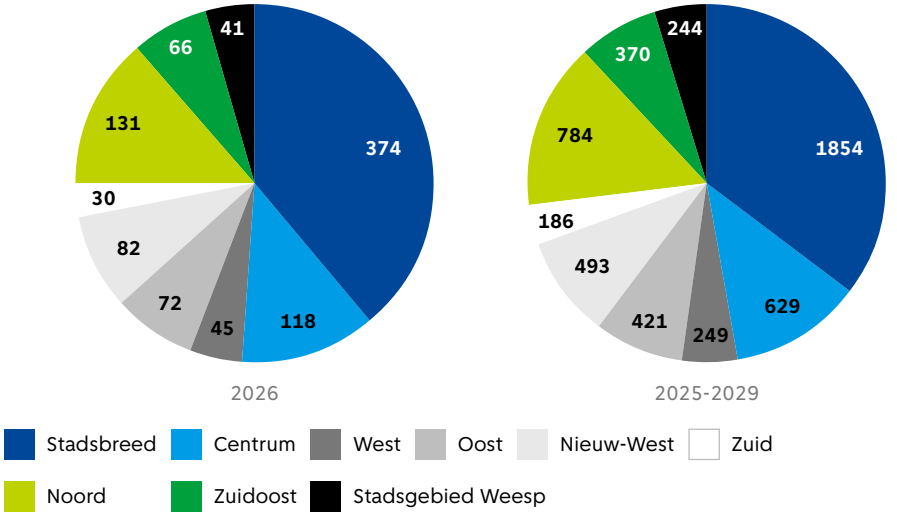

Van de bijna € 1 miljard geprogrammeerde investeringsuitgaven in 2026 is € 397 miljoen (40 procent) bedoeld voor stad maken of verbeteren en € 581 miljoen (60 procent) voor behoud en vervanging. Ook voor de meerjarige periode geldt dat ongeveer 2/3 van de middelen bestemd is voor behoud en vervanging. De toelichtingen bij de domeinportfolio's gaan nader in op de afwegingen die hieraan ten grondslag liggen.

1 De doorsnedes bevatten ook de uitgaven voor Xaas projecten. De uitgaven voor Xaas-projecten mogen niet worden geactiveerd en zijn met ingang van 2025 uitgenomen uit de investeringsruimte. De hier gepresenteerde doorsnedes zijn echter nog niet gecorrigeerd. De uitgaven Xaas in 2026-2029 zijn geraamd op € 84 miljoen.

- Gebied: gaat het om een stadsbrede investering of juist een investering in een specifiek stadsdeel?

Figuur 2. Investeringsuitgaven naar gebied (€ miljoen)

Tabel 2. Openbare ruimte en mobiliteit

Bedragen x € 1 miljoen	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
Investeringsruimte	285	306	341	274	505	1.711
Programmering	369	395	441	354	585	2.144
Overprogrammering	84	89	100	80	80	433

De totale investeringsportefeuille Openbare ruimte en mobiliteit (ORM) bedraagt € 2.144 miljoen voor de periode 2025-2029. Dit bestaat uit € 1.711 miljoen investeringsruimte en € 433 miljoen overprogrammering. De portefeuille van ORM bestaat uit twee onderdelen. Hieronder de onderverdeling en de corresponderende bedragen in de periode 2025-2029.

- ORM algemeen € 1.872 miljoen
- Schaalspronginvesteringen € 272 miljoen

Onder het onderdeel Schaalspronginvesteringen valt voorlopig alleen de Oostbrug. Op termijn zouden hier ook het doortrekken van de Ringlijn, de aanleg van de Westbrug en overige verbindingen voortvloeiend uit de Sprong over 't IJ onder kunnen vallen, indien hiervoor financiering wordt vrijgemaakt. Daarnaast zijn er nog de schaalspronginvesteringen onder verantwoordelijkheid van het Rijk waar Amsterdam een bijdrage aan levert. Dat zijn het doortrekken van de Noord/Zuidlijn, het Zuidasdok en het 3e perron op Station Zuid. Omdat dit bijdragen aan het Rijk zijn die niet geactiveerd mogen worden, loopt de dekking hiervan naast het investeringsdomein.

Voor het portfolio ORM is, inclusief overprogrammering, € 2.144 miljoen in 2025-2029 beschikbaar. Dat is gemiddeld € 429 miljoen per jaar.

Doelstellingen

Er wordt veel geïnvesteerd in de openbare ruimte om deze stad veilig, gezond en bereikbaar te houden voor bewoners, ondernemers en bezoekers. De opgave behelst naast de onderwerpen verkeer en openbare ruimte, waaronder het stedelijk beheer en het programma bruggen en kades, ook investeringen ten behoeve van de straatreiniging en het onderhoud aan de openbare ruimte (veegwagens en ander materieel). Een groot gedeelte van de opgave heeft een duurzaamheidscomponent. Bovendien zet het College in op een groei van de stad met 7.500 woningen per jaar. Dit leidt tot nieuwe mobiliteitsvraagstukken.

Prioriteiten (wat is toegevoegd aan het portfolio en waar was geen ruimte voor)

De stapeling van opgaven is in 2025-2029 niet inpasbaar in het portfolio ORM. Een aantal opgaven zijn daarom afgeschaald of niet meegenomen. In het portfolio ligt het accent op vervanging en renovatie en wordt geprobeerd zo goed mogelijk aan te sluiten op de groei van de stad. Uitgezonderd de duurzaamheidsopgave worden verbeteropgaven alleen bij uitzondering meegenomen. Conform de "uitvoeringstandaard projecten openbare ruimte" (USTOR) worden herinrichtingen nauwelijks meer opgestart, maar wordt vooral ingezet om de vervangingsopgave over de hele stad uit te rollen. De investeringsruimte biedt evenwel geen mogelijkheid om achterstalligheid in te lopen. Voor het bestrijden van achterstalligheid is in 2024 in de exploitatiebegroting wel meerjarig budget vrijgemaakt.

In vergelijking met vorig jaar is de financiële meerjarige ruimte 2025-2029 met € 256 miljoen verhoogd. Dit komt voor het grootste deel omdat in het portfolio extra ruimte is vrijgemaakt voor de Oostbrug. Vanuit de reserve Oostbrug is € 97 miljoen aan het portfolio toegevoegd en voor de indexering in de komende jaren nog eens € 55 miljoen extra. Hiermee is de oorspronkelijke raming van de Oostbrug op het huidige prijspeil (meer dan) volledig gedekt. Echter, in het voorjaar van 2025 is aan de raad gemeld dat het waarschijnlijk is dat de brug duurder zal uitvallen. Een aantal kostenbepalende onderdelen zal hoger uitvallen dan eerder geraamd. Dit geldt bijvoorbeeld voor de aanvaarbescherming, de fundering van de brug in de oergeul, meer delen van de brug die in staal (een duur materiaal) moeten worden uitgevoerd. Een geactualiseerde raming komt later in 2025 beschikbaar.

Daarnaast is een specifieke investering van € 11 miljoen toegevoegd voor extra woonwagens. Ook is er een bedrag van bijna € 8 miljoen gereserveerd voor de aankoop en renovatie van een pand aan de Hoogte Kadijk, om netcongestie tegen te gaan. Verder is er € 47 miljoen doorgeschoven uit 2024 en zijn interne bijdragen en bijdragen uit reserves toegevoegd. De extra ruimte is dus incidenteel en gelabeld. Een structurele verhoging als gevolg van areaaluitbreiding is niet meegenomen. Dit knelt des te meer omdat de marktomstandigheden voor de aanbesteding van werken niet gunstig zijn. De markt zit niet om werk verlegen en dat heeft als resultaat dat aanbestedingen zowel naar aantal inschrijvers als in prijs moeizaam verlopen.

Binnen de investeringsruimte is geschoven om de belangrijkste lopende programma's en projecten te waarborgen. Hieronder valt de volledige renovatie van de IJtunnel (totaal € 160 miljoen), de voortgang van de projecten groeiende stad zoals de Cruciale Mijl en de Van Hasseltzone (€ 12 miljoen extra ingepast) en de verdere verduurzaming en brandveiligheid van Vastgoed in beheer van Amsterdam (€ 9 miljoen extra). Daarnaast zijn een aantal nieuwe projecten ingepast:

▪ Renovatie 61 bergingen bij woonwagens	€ 1,6 miljoen
▪ Realisatie van 35 woonwagens en 40 standplaatsen	€ 10,6 miljoen
▪ Vervanging Pinterminals Parkeren	€ 5,4 miljoen
▪ Vervanging, renovatie en inrichting begraafplaats De Nieuwe Ooster	€ 6,1 miljoen
▪ Kredietaanvraag Dynamisch Verkeersmanagement 4.0	€ 2,1 miljoen
▪ Vervanging Nieuwendijk en stegen	€ 10,2 miljoen
▪ Aanschaf Grafische Laptops	€ 3,5 miljoen
▪ Van Diemenstraat	€ 9,3 miljoen
▪ Risicoreservering portfolio	€ 9,0 miljoen
▪ Aankoop pand Hoogte Kadijk	€ 7,7 miljoen
Totaal	€ 65,5 miljoen

Een aantal opgaven bleek niet inpasbaar en is doorgeschoven. Dit betreft verschillende projecten om de groeiende stad bereikbaar te maken, zoals: Verlengen Sloterweg, Fietsbrug over de Schinkel en de Langzaam verkeersverbinding Weespersluis – Oud Weesp (totaal circa 30 miljoen). Deze zijn vooralsnog op de langere baan geschoven. De volledige herinrichting van de Prins Hendrikkade (aanvraag 32 miljoen) is niet meegenomen, de toekomstige indexering van het programma tunnels (verwacht 34 miljoen) wordt niet eenmalig maar in komende jaren toegevoegd en een reservering voor de groeiende stad (42 miljoen) is evenmin opgenomen. Daarnaast zijn verschillende aanvragen voor de renovatie van Vastgoed zonder beleidsdoel niet ingepast (12 miljoen) en is het programma Civiel met € 10 miljoen gekort wegens knelpunten bij het verkrijgen van technisch personeel.

Duurzaamheid

In de investeringen binnen ORM zitten jaarlijks terugkerende duurzaamheids-investeringen, zoals het verduurzamen van vastgoed en de vergroening van de stad. Bovendien worden bij projecten waar mogelijk duurzame materialen gebruikt, vindt de logistiek van de aanvoer met zo min mogelijk CO_2-uitstoot plaats en wordt, na uitrol van de USTOR, vooral ingezet op renovatie en vervanging met gebruik van bestaande materialen in plaats van herinrichtingen en functiewijzigingen.

De volgende duurzaamheidsmaatregelen zijn in het investeringsportfolio 2025-2029 opgenomen:

▪ Elektrificeren wagenpark openbare ruimte/straatreiniging:	€ 15 miljoen
▪ Duurzaamheidsmaatregelen IJveren	€ 27 miljoen
▪ Budget voor verbetering aan bovenwijks groen	€ 63 miljoen
▪ Verduurzaming Vastgoed	€ 30 miljoen
▪ Verledding straatverlichting:	€ 6 miljoen
Totaal	€ 141 miljoen

Investeringsuitgaven 2026

Veel van de investeringen binnen het domein ORM zijn langlopend of ondergebracht binnen een programmatische aanpak die verschillende jaren beslaat. Voor de reguliere programma's zijn in 2026 de volgende middelen vrijgemaakt:

▪ Programma Bruggen en Kademuren	€ 103 miljoen
▪ Vervangingsprogramma's Civiel, Groen, Verhardingen, OVL, VRI/VIS	€ 77 miljoen
▪ Aanpak wegtunnels: Verkeerscentrale, Arenatunnel en IJtunnel	€ 42 miljoen
▪ Vervangingsprogramma's materieel openbare ruimte en straatreiniging	€ 22 miljoen
▪ Renovatie en verduurzaming Vastgoed	€ 11 miljoen
▪ Programma Bovenwijks groen	€ 22 miljoen
Totaal	€ 277 miljoen

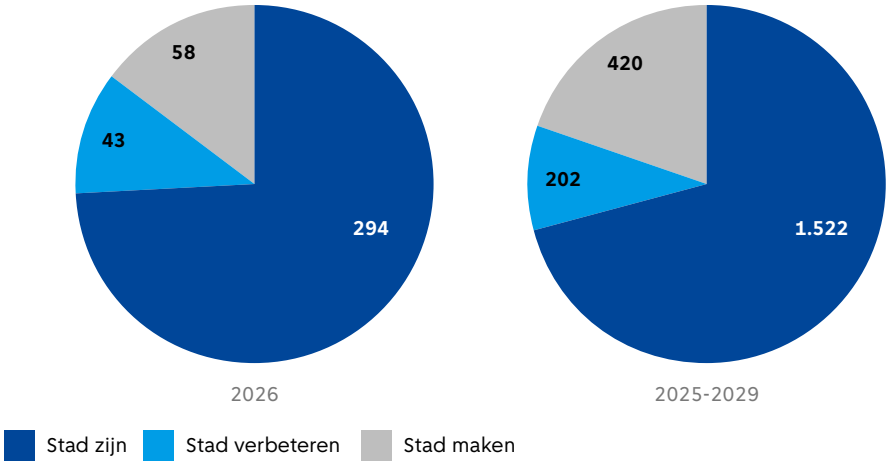
Daarnaast staan er verschillende projectmatige werkzaamheden op de rol in 2026. De grootste daaronder zijn:

▪ Uitvoering corridor Oranje Loper	€ 31 miljoen
▪ Realisatie Smart Mobility HUB Zuidoost	€ 17 miljoen
Totaal	€ 48 miljoen

Doorsnede van het portfolio 2025-2029 naar type investering

De investeringen in het portfolio ORM zijn naar in te delen in de categorieën *stad zijn, stad verbeteren en stad maken*. Hieronder is de verdeling over deze categorieën inzichtelijk gemaakt.

Figuur 3. Investeringsuitgaven naar categorie (€ miljoen)

Stad zijn
De verdeling van de meerjarige investeringsruimte over de componenten stad zijn, verbeteren en maken is ongeveer 71 procent - 10 procent - 19 procent Het grootste deel van het investeringsportfolio ORM wordt ingezet voor vervanging en renovatie van het bestaande areaal. Dat wordt gedeeltelijk aangepakt vanuit lopende programma's (PBK, tunnelbeheer, verhardingen, groen, etc.) en gedeeltelijk vanuit projecten. Dit laatste betreft bijvoorbeeld een project als de Oranje Loper waar tussen de Dam en het Mercatorplein onder meer zeven bruggen worden gerenoveerd en één brug vervangen. Dit project legt in 2025-2029 een beslag van € 164 miljoen op het portfolio oftewel gemiddeld € 33 miljoen per jaar. De aanbesteding heeft in 2024 plaatsgevonden en het project wordt volgens planning in 2029 opgeleverd.

Stad verbeteren en duurzaamheid
Het grootste lopende programma onder stad verbeteren is het aanpakken en verbeteren van bestaande groenvoorzieningen. Hiermee is in 2025-2029 € 63 miljoen gemoeid. Onder het kopje duurzaamheid hiervoor staan nog vier andere verbeterprojecten. Het project in en rondom station Lelylaan is het grootste lopende verbeteringsproject met een investeringsbijdrage van € 26 miljoen. Een ander verbeterproject dat in het investeringsportfolio is opgenomen is de stedelijke Binnenring. In 2025-2028 wordt gewerkt aan de Czaar Peterstraat; één van de laatste projecten van deze fiets- en OV-ring. Hier wordt nog € 9 miljoen aan besteed.

Stad maken
Onder de categorie *stad maken* vallen vooral projecten die de nieuwe stad ontsluiten of gereed maken door aanpassingen in de bestaande stad. Het grootste gedeelte van deze projecten valt onder de regeling grote projecten (zie hieronder). Daarnaast wordt onder andere gewerkt aan de uitbreiding van de veren om de groei van de stad te kunnen opvangen.

Grote projecten

Tabel 3. Domein Openbare ruimte en mobiliteit

Bedragen x € 1 miljoen	2025	2026	2027	2028	2029
Cruciale Mijl	1,2	1,8	1,3	2,5	2,5
De Entree	3,9	-			
HOV ZaanIJ	-	-	0,6	0,8	1,0
Integraal Stationsgebied Bijlmer	-	-	0,3	0,6	3,0
Johan van Hasseltzone		0,2	1,0	1,0	1,0
Oostbrug	2,9	3,3	4,6	15,8	245,9
Oranje Loper	49,6	31,1	24,3	16,7	41,8
Singelgrachtgarage	1,2				
Smart Mobility HUB Zuidoost	6,0	17,4	32,9	11,3	
Station Lelylaan	1,8	4,7	3,8	1,1	15,1
Tramstalling Zeeburgereiland	0,3	0,7	1,1	1,6	1,6
Totaal Openbare ruimte en mobiliteit	**66,9**	**59,3**	**69,9**	**51,3**	**311,9**

Het grootste deel van deze projecten gaat pas na 2030 in uitvoering. Het zijn projecten waarvan de raming nog moet worden uitgehard, maar waarvan verwacht mag worden dat het een groot beslag gaat leggen op de investeringsruimte. De financiële omvang van de projecten varieert momenteel tussen circa € 20 miljoen (busverbinding Sloterdijk – CS) en circa € 120 miljoen (Van Hasseltzone). Bij de uitwerking wordt de verdeling tussen de verschillende partijen (Rijk, VRA en Amsterdam) betrokken. Zoals al eerder vermeld staan de aanbestedingen in Amsterdam onder druk van een markt met geen schaarste aan werk. Het is een flinke opgave om deze projecten in de periode 2030-2035 financieel in te passen.

Het project Smart Mobility HUB is in principe financieel afgedekt en in het portfolio verankerd voor € 68 miljoen. Vorig jaar is de keuze gemaakt om aanvullend zeven projecten met prioriteit in het investeringsportfolio op te nemen.

Schaalspronginvesteringen onder andere Sprong over het IJ (Oostbrug)
De Oostbrug is de eerste nieuwe verbinding die gerealiseerd wordt tussen Noord en andere delen van Amsterdam. Ook de toeleidende routes naar de brug worden in de periode 2025-2029 opgestart. De Oostbrug (€ 325 miljoen) was met toeleidende

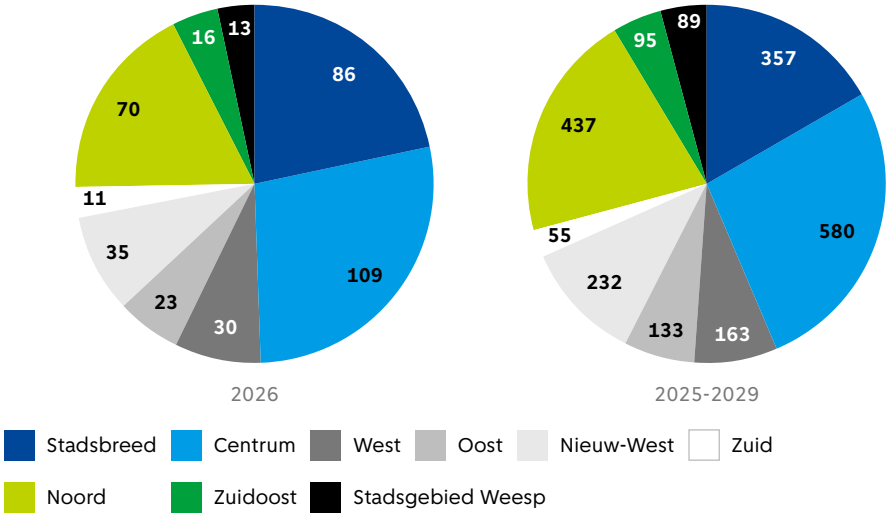
routes (€ 49 miljoen) geraamd op € 374 miljoen. Amsterdam heeft hiervoor in 2023 en 2024 al € 220 miljoen vrijgemaakt en heeft bij de Voorjaarsnota 2025 aanvullend € 55 miljoen vrijgemaakt om de verwachte indexering af te dekken. De dekking uit het investeringsportfolio komt daarmee op 275 miljoen.

De Vervoerregio Amsterdam (VRA) heeft toegezegd 50 procent van de brug te dekken en ook 50 procent van de toeleidende routes. Het project Oostbrug bevindt zich in de voorbereidingsfase. Het uitvoeringsbesluit is eind 2027 voorzien. De oorspronkelijke raming op het huidige prijspeil is meer dan volledig gedekt. In voorjaar 2025 is echter aan de raad gemeld dat de brug duurder zal uitvallen. Een aantal kostenbepalende onderdelen (fundering, aanvaarbescherming, materiaal) vallen hoger uit dan eerder geraamd. Een geactualiseerde raming komt later in 2025 beschikbaar.

Voor de overige schaalspronginvesteringen geldt, dat deze als extra investeringswens of als bijdrage aan het Rijk deel uitmaken van de 15-jarige opgave en nog niet in het investeringsdomein ORM/schaalspronginvesteringen ingepast kunnen worden. Voor de dekking van deze investeringen is een reserve schaalsprong ingesteld. De huidige omvang van de reserve voorziet in dekking van de planvormingskosten voor het doortrekken van de Ringlijn tot station Hemknoop en van bijdrages van een deel van het gemeentelijk aandeel aan de Rijksprojecten Zuidasdok, doortrekken Noord/Zuidlijn en een bijdrage aan het 3e perron op Station Zuid. De reserve schaalsprong voorziet niet in een bijdrage aan de Westbrug of overige onderdelen van de Sprong over ‘t IJ.

Doorsnede van het portfolio 2025-2029 naar gebieden

Figuur 4. Investeringsuitgaven naar gebied (€ miljoen)

Het indelen van de investeringsportfolio ORM naar gebieden heeft beperkte toegevoegde waarde. Het grootste deel van de investeringen betreft renovatie en vervanging die stadsbreed worden uitgerold waarbij de onderhoudssituatie leidend is. De programma’s worden jaarlijks opgesteld om in te kunnen spelen op de actuele situatie. De streefwaarde is om tenminste te voldoen aan de kwaliteitsscore ‘sober’. Een lagere kwaliteit betekent functieverlies en/of een onveilige situatie. Deze aanpak is dus primair gedreven door de staat van onderhoud en niet door een specifieke gebiedsaanpak.

In de figuren hierboven gaat een groot deel van de investeringsuitgaven naar stadsdeel Centrum en naar stadsdeel Noord. Dit wordt veroorzaakt doordat het grootste deel van de monumentale bruggen en kades zich in Centrum bevindt en juist bij deze assets een grote vervangingsopgave speelt. Daarnaast wordt het project IJtunnel gedeeld tussen stadsdeel Centrum en Noord en dat geldt ook voor de Oostbrug. De gebiedsaanpak “ongelijk investeren voor gelijke kansen” speelt een grotere rol in het programma stadsverbetering waar ook aansluiting wordt gezocht met de masterplannen voor Noord, Zuidoost en Nieuw-West.

Tabel 4. Tariefdiensten

Bedragen x € 1 miljoen	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
Investeringsruimte	104	128	201	199	173	805
Programmering	135	167	244	242	212	1.000
Overprogrammering	31	39	43	43	39	195

Bij de Voorjaarsnota 2024, heeft het College besloten om voor de investeringen van de directies Afval & Grondstoffen en Waternet een (sub)domein in te richten. De financiële begrenzing van dit nieuwe subdomein is gekoppeld aan de hoogte van de tarieven. De tariefdiensten worden gefinancierd uit de afvalstoffen- en rioolheffing, reinigingsrecht en de drinkwatertarieven die bewoners en bedrijven van Amsterdam en omstreken betalen. De heffingen zijn kostendekkend. Voor de hoogte ervan is de betaalbaarheid voor de burger leidend. Nieuwe investeringen in bijvoorbeeld de elektrificeren van de afvalinzamelvoertuigen en de daarvoor benodigde laadinfrastructuur, zijn ook in dit subdomein ondergebracht en via de tarieven doorbelast aan bewoners en bedrijven.

Doelstellingen

De belangrijkste doelstellingen van de tariefdiensten Afval en Grondstoffen en Waternet zijn om:

- De afvalinzameling zo goed mogelijk te organiseren en in te zetten op afvalpreventie en afvalscheiding respectievelijk om kwalitatief goed drinkwater te leveren en het hemel- en afvalwater af te voeren.
- Bij drinkwater en riolering wordt geanticipeerd op voldoende levering van drinkwater en afvoer van afvalwater van de groeiende stad en op het veranderend klimaat. Het gewenste onderhoudsniveau voor drinkwater en riolering is genormeerd op niveau ‘verzorgd’, waar dat voor de andere assets in de openbare ruimte het lagere niveau ‘sober’ is. Het betekent dat het risico op achterstallig onderhoud zo veel mogelijk wordt vermeden en calamiteiten worden beperkt. Verzorgd onderhoudsniveau is voor de drinkwatertaak wettelijk verplicht.

Prioriteiten (wat is toegevoegd aan het portfolio en waar was geen ruimte voor?)

Afvalinzameling en -verwerking

De duurzaamheidsopgave voor de afvalinzamelvoertuigen is doorgetrokken naar 2025-2029 (+ € 8 miljoen) en er is € 6 miljoen extra vrijgemaakt voor alternatieve inzameling in het Centrumgebied. In het Centrum willen we af van de zakkeninzameling en het daarmee samenhangende vuil op straat. Omdat plaatsing van reguliere ondergrondse containers met acceptabele loopafstanden in een aantal gebieden niet mogelijk is, wordt inzameling via brengvoorzieningen (afvalhubs) op het water en inzameling met kleinere voertuigen gepland.

Tegenover deze extra investeringen staat dat de kosten voor het aanbrengen van containers in nieuwe gebieden op een realistischer peil is gebracht en dat de uitrol GFE/T-voorzieningen goedkoper uitpakt dan eerder verwacht. Dit tezamen levert lagere kosten op van € 23 miljoen. De lager benodigde investeringssom leidt tot een minder snelle stijging van de kapitaallasten die door het tarief van de Afvalstoffenheffing gedekt moeten worden.

Waternet

Bij het onderdeel Drinkwater ligt er een opgave om de productie en kwaliteit te verhogen. De door stedelijke groei en veranderende gebruikspatronen toenemende watervraag vanuit bewoners en bedrijven in Amsterdam (en de andere gemeenten in het verzorgingsgebied van Waternet) maakt het nodig dat binnen afzienbare tijd geïnvesteerd wordt in uitbreiding van de productiecapaciteit.

Bij verhoging van de productie van drinkwater is het ook nodig dat de capaciteit voor de uitvoering daarmee in overeenstemming wordt gebracht. In de periode 2027-2029 zijn daarom extra investeringen ter grootte van € 57 miljoen in het portfolio tariefdiensten opgenomen.

Duurzaamheid

Een grote investering in duurzaamheid, waar extra investeringsruimte voor is vrijgemaakt, betreft het elektrificeren van het wagenpark van Afval & Grondstoffen. Dit wordt samen met de reguliere vervanging van de afvalinzamelvoertuigen opgepakt. De eerste tranche wordt in 2026 opgeleverd en de tweede in 2027 en 2028. De derde staat voor 2029 gepland. In 2025-2029 is voor het duurzaamheidsdeel € 30 miljoen vrijgemaakt en voor de laadinfrastructuur € 18 miljoen.

Daarnaast is de investering in het warmtenet Sluisbuurt een nieuwe investering in duurzaamheid.

Investeringsuitgaven 2026

De investeringsportfolio 2026 bestaat uit de volgende componenten:

▪ Afval inzamelcontainers	€ 20 miljoen
▪ Afval wagenpark vervanging en verduurzaming	€ 20 miljoen
▪ Aanleg laadinfra afvaldiensten	€ 5 miljoen
▪ Drinkwater	€ 76 miljoen
▪ Riolering	€ 45 miljoen
▪ Vastgoed/overig	€ 1 miljoen
Totaal	€ 167 miljoen

De nieuwe afvalinzamelvoertuigen staan in 2025 in bestelling en worden vanaf 2026 betaald. Bij Waternet vindt de uitvoering van de capaciteitsuitbreiding van drinkwater pas vanaf 2026 plaats. Dat levert in 2027 en 2029 nog een extra verhoging op.

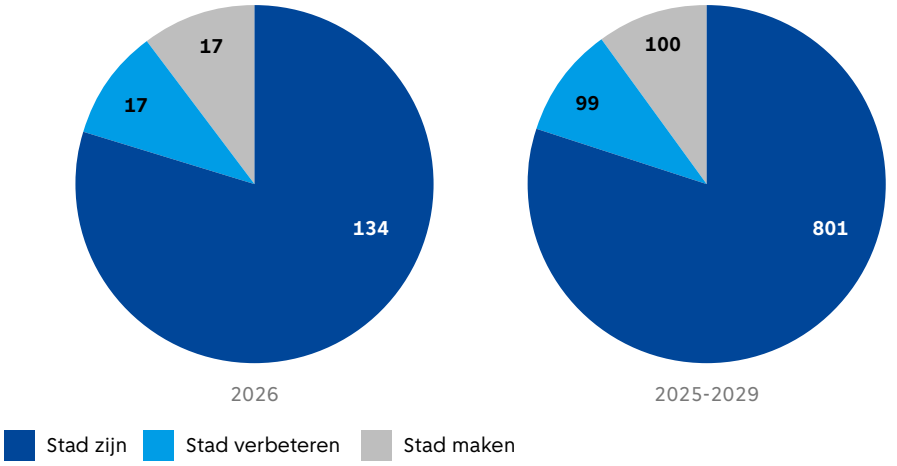
Overige doorsnedes van het subdomein tariefdiensten

De volgende drie programma's leggen in 2025-2029 een groot beslag op de investeringsruimte in het subdomein tariefdiensten.

Afval (wagenpark en vervanging containers)	€ 47 miljoen per jaar
▪ Drinkwater	€ 104 miljoen per jaar
▪ Riolering	€ 42 miljoen per jaar
Totaal	€ 193 miljoen per jaar

Het grootste deel van deze programma's betreft reguliere taken voor de bestaande stad en zijn niet onder te verdelen naar een specifiek stadsdeel. Dat komt in de grafieken hieronder tot uitdrukking.

Figuur 5. Investeringsuitgaven naar categorie (€ miljoen)

Het grootste gedeelte van de investeringen zijn vervangingen van bestaande openbare voorzieningen, zoals het renoveren van riolen en drinkwaterleidingen. Daarnaast wordt geïnvesteerd in duurzaamheidsmaatregelen (stad verbeteren) en worden nieuwe wijken aangesloten op riool, drinkwater en afvalinzamelingsnetwerk.

Grote projecten

Soms zijn projecten niet eenduidig toe te wijzen aan stad zijn of stad verbeteren, bij deze projecten wordt vervanging gecombineerd met een uitbreiding of verbeteringsopgave. Dit wordt vaak gedaan met integrale projecten. Hieronder de integrale projecten voor Tariefdiensten:

Tabel 5. Domein Tariefdiensten

Bedragen x € 1 miljoen	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Langzame Zandfilters	7,0	25,0	97,0	88,0	16,0
Totaal Tariefdiensten	**7,0**	**25,0**	**97,0**	**88,0**	**16,0**

Het project Langzame Zandfilters in Weesperkarspel is op korte termijn de belangrijkste uitbreiding. Het niet uitbreiden van de productiecapaciteit vergroot het risico op watertekorten aanzienlijk. Het uitbreiden van deze installatie is bovendien

nodig om met de productielocatie Weesperkarspel tijdig aan de wettelijke kwaliteitseisen voor het drinkwater te kunnen voldoen. In de Voorjaarsnota 2025 is de investeringsbijdrage verhoogd van € 65 naar € 90 miljoen. Vanuit een geactualiseerde raming blijkt dit lang niet voldoende om het project te kunnen realiseren. Bij de uitwerking van het ontwerp zijn aanzienlijke tekortkomingen in de eerdere ramingen naar voren gekomen. Er ligt nu een stevig onderbouwde raming die sluit op een bedrag van € 235 miljoen. Hiervan is € 2 miljoen besteed in 2024 en de rest opgenomen in de periode 2025-2029.

Tabel 6. Maatschappelijke voorzieningen

Bedragen x € 1 miljoen	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**	**Totaal**
Investeringsruimte	240	276	292	272	352	1.432
Programmering	265	352	377	352	457	1.803
Overprogrammering	25	76	85	80	105	371

Doelstellingen

De doelstelling van het investeringsportfolio Maatschappelijke Voorzieningen is een leefbare en complete stad. De maatschappelijke voorzieningen zijn hier een cruciaal onderdeel van. Dit betekent het investeren in nieuwe voorzieningen in gebiedsontwikkeling, het noodzakelijk vervangen en verbeteren van verouderde voorzieningen, het verduurzamen van de bestaande maatschappelijke portefeuille en het extra investeren in die wijken waar de sociale problematiek het grootst is en de kansen het kleinst.

De investeringen in de portefeuille Maatschappelijke Voorzieningen betreffen investeringen die betrekking hebben op de beleidsprogramma's Onderwijs, Sport, Gezondheid, Zorg, Jeugd, Opvang en Diversiteit en Kunst en Cultuur. De investeringen Maatschappelijke Voorzieningen bestaan uit onder andere schoolgebouwen, gymzalen, buurtkamers, jongerencentra, huizen van de wijk, Ouder- en kindteams (OKT), opvanglocaties Zorg, sportvoorzieningen en culturele voorzieningen in de wijk.

Prioriteiten

Investeren in maatschappelijke voorzieningen vraagt om een gezonde balans tussen investeren in de groei van de stad en de bestaande wijken en voorzieningen. We investeren primair in die wijken waar de sociale opgave het grootst is en de maatschappelijke voorzieningen het hardst nodig zijn. We investeren hiermee ongelijk in de stad voor gelijke kansen in de hele stad. Door te investeren in nieuwe maatschappelijke voorzieningen in de gebiedsontwikkelingen (Stad maken) wordt voldaan aan de ambitie 'bouwen van een complete stad'. Tegelijkertijd is er in de bestaande stad een grote opgave voor de vervanging, verbetering en verduurzaming van gebouwen. Ten slotte heeft de gemeente ook een wettelijke taak waar we invulling aan dienen te geven. Ook zorgen stijgende bouwkosten, krapte op de arbeidsmarkt en het niet tijdig verkrijgen van vergunningen ervoor dat aanbestedingen vastlopen of vertragen. We spelen hierop in door kansen in de vorm van vrijkomend vastgoed binnen de bestaande stad te benutten en door nieuwe manieren van aanbesteding in te zetten.

In de portefeuille Maatschappelijke Voorzieningen is eenmalig € 24 miljoen extra investeringsruimte gereserveerd het programma Migratie, Asiel en Opvang. Hiermee kan een pand worden aangekocht voor de duurzame opvang van Oekraïners. Ook is er eenmalig extra € 7,5 miljoen aan investeringsruimte ter beschikking gesteld voor een rendabele investering in commerciële ruimtes in de plint van de Smart mobility hub. Ook is het budget voor het Amsterdam Museum verhoogd met € 28,5 miljoen.

Verder is in het portfolio Maatschappelijke Voorzieningen rekening gehouden met een overprogrammering ten opzichte van de investeringsruimte van 10 procent in 2025 en voor 2026 t/m 2029 van 30 procent. In voorgaande jaren zijn er jaarlijks minder investeringsuitgaven gedaan dan de beschikbare gemiddelde investeringsruimte. Vertraging wordt onder andere veroorzaakt door vertraging in de gebiedsontwikkeling. Ook stijgende bouwkosten, krapte op de arbeidsmarkt en de netcongestie zorgen ervoor dat projecten vastlopen of vertragen. Naar verwachting zal dit ook gelden voor de komende jaren.

In het portfolio MV zijn geen structurele middelen beschikbaar voor de structurele opgave voor het verduurzamen van bestaande en nieuwe voorzieningen naar energie neutraal gebouw (ENG). Ook is er geen structurele ruimte beschikbaar om voorzieningen circulair, natuur inclusief en klimaat adaptief te bouwen.

Uitgangspunt voor de opgave MV is het bouwen van een complete stad met voldoende maatschappelijke voorzieningen. Voor de groei van de stad zijn middelen opgenomen behorende bij 80 procent van de opgave van 7.500 woningen per jaar (afgelopen jaren was de groei gemiddeld 6.000 woningen). Ook bij de vervangingsopgave is uitgegaan van een lager vervangingsritme en zijn er middelen opgenomen behorende bij 66 procent van de theoretische vervangingsopgave.

Voor de structurele opgave migratie, asiel en opvang is geen ruimte op opgenomen in het portfolio MV. Wel zijn er eenmalig middelen ter beschikking gesteld voor de aankoop van een pand.

Duurzaamheid

In de investeringsportefeuille Maatschappelijke Voorzieningen is rekening gehouden met wettelijke eisen en vastgesteld beleid bij nieuwbouw zoals rainproof, Bijna Energie neutraal (BENG), gasloos en trillingsvrij bouwen. Extra duurzaamheidsambities voor nieuwe gebouwen zoals bijvoorbeeld ENG, natuur inclusief en circulair die zijn vastgesteld door het bestuur zijn niet financieel gedekt.

Om een deel van de extra duurzaamheidambities te realiseren zijn er bij de begroting 2024 voor de specials Maatschappelijke Voorzieningen in totaal € 32,5 miljoen extra middelen aan de portefeuille Maatschappelijke Voorzieningen voor duurzaamheid toegevoegd. De specials betreffen investeringen in de sport- en cultuurvoorzieningen op grootstedelijke schaal. Voor het verduurzamen van het ijscomplex Jaap Eden is hieruit € 3,7 miljoen gereserveerd, voor verduurzaming van het De Mirandabad € 2,4 miljoen en extra isolatie maatregelen voor het Amsterdam Museum € 3,5 miljoen.

Voor onderwijshuisvesting werken we samen met de schoolbesturen aan een routekaart duurzaamheid. Bij de begroting 2025 hebben we incidenteel € 20 miljoen gereserveerd voor duurzaamheid. Hiermee maken we een start met de verduurzaming van de gebouwenportefeuille onderwijshuisvesting. De totale opgave voor de gebouwenportefeuille onderwijshuisvesting is echter veel groter.

Programma duurzaamheid Gemeentelijk vastgoed

We streven naar een zo groot mogelijke CO_2-reductie en willen de doelstelling van 55 procent minder CO_2-uitstoot in 2030 behalen. Dit doen we via het uitvoeringsprogramma Duurzaam Gemeentelijk Vastgoed in de periode 2024 tot en met 2030. Door gebouwen te isoleren en betere installaties te plaatsen, wordt de CO_2-uitstoot van de bestaande gebouwen verminderd.

Er zijn middelen beschikbaar gesteld voor de eerste vier jaar van dit programma waarmee we onze vastgoedportefeuille op een zo efficiënt mogelijke wijze verduurzamen. In totaal is er € 150 miljoen aan incidentele middelen beschikbaar die gemeentebreed worden ingezet voor de verduurzaming van vastgoed tot en met 2027. Voor de voortzetting van het programma na 2027 zijn nog geen middelen beschikbaar.

De opgave en het programma lopen na 2027 wel door waardoor dit een knelpunt vormt voor het behalen van de coalitie- en duurzaamheidsdoelstellingen.

Voor het verduurzamen van bestaande gebouwen in eigendom van gemeentelijk vastgoed binnen de deelportefeuille Kunst en Cultuur, Sport, Jeugd, Zorg en Basisvoorzieningen in het portfolio MV is er voor de periode 2024–2027 € 63,7 miljoen beschikbaar. Voor 2026 is de verwachte investering binnen het investeringsportfolio MV circa € 25 miljoen.

Grotere projecten die in 2026 in uitvoering gaan zijn onder andere de verduurzaming van de sporthal Van Hogendorphal, de atelierruimtes aan de 2e Nassaustraat 8 en Overhoeksplein 2. Verder het pand waarin het Foam Fotografiemuseum gevestigd is aan de Keizersgracht en het recent aangekochte Mirror Centre voor zorg en basisvoorzieningen.

Investeringsuitgaven 2026

Onderwijs

De portefeuille onderwijshuisvesting betreft investeringen in vervanging, renovatie en nieuwbouw van schoolgebouwen. Het gaat hier om een wettelijke taak van de gemeente. We hebben daarmee een zorgplicht om te voorzien in voldoende huisvesting ten behoeve van de leerlingen in de stad. We bouwen daartoe nieuwe scholen in ontwikkelgebieden en renoveren en vervangen verouderde schoolgebouwen in de bestaande stad. Hierbij hebben we oog voor het investeren in die delen van de stad waar dat het hardste nodig is, binnen de kaders van onze zorgplicht. Hiertoe wordt elk jaar een Onderwijshuisvestingprogramma opgesteld en voorgelegd aan de gemeenteraad.

De verwachting voor 2026 is dat we investeren in de nieuwbouw in de vorm van een voorbereidingskrediet voor de Regenboog, de Morgenster en de Holendrechtschool. Verder wordt er geïnvesteerd in nieuwbouw voor een school voor voortgezet onderwijs aan de Naritaweg, techniekschool (TASC) en de Brede school Weesperrijk. Ook investeren we in vervangende huisvesting van de Kinkerbuurtschool, De Bonkelaar en de Vier Windstreken en er wordt een gebouw geschikt gemaakt voor het Fiducie College. Tevens zal een aantal scholen waaronder IVKO, Orion College Noord en de Mr. Jonghschool worden uitgebreid.

Scholen in het voortgezet onderwijs die naar verwachting opgeleverd worden in 2026 zijn de renovatie van het Berlage Lyceum en de nieuwbouw van Metropolis. In het basisonderwijs gaat het om nieuwbouw van de Azalea aan de Meidoornweg, IKC Zuidas en de Metropool en de renovatie van de Burght. Ook blijven we investeren in een gezond binnenklimaat door middelen van het programma gezonde schoolgebouwen.

Sport en bewegen
De grootste investeringen in de reguliere portefeuille Sport in 2026 zijn de reguliere vervangingen van sportvoorzieningen op sportparken, uitbreiding van zwemwater en de elektrificatie van het wagenpark. Verder investeren we in sporten en spelen in de openbare ruimte en de ondergrondse infrastructuur van de sportparken.

Omdat de bouw van nieuwe zwembaden lang duurt en het tekort aan zwemwater in Amsterdam urgent is investeren we ook in tijdelijk extra overdekt zwemwater. Daarnaast starten we met de renovatie en verduurzaming van het De Mirandabad, zodat dit bad ook in de toekomst door heel veel Amsterdammers gebruikt kan worden om te zwemmen en te leren zwemmen. In 2026 zijn extra middelen opgenomen om ook het interieur van het De Mirandabad aan te pakken.

Grote uitgaven in 2026 voor Sport zullen plaatsvinden voor de reguliere vervangingen van sportvoorzieningen op sportparken en de renovatie en verduurzaming van het Rijksmonument Botenhuis van de Bosbaan en werkzaamheden aan de Bosbaan zelf. In Noord investeren we in de nieuwbouw van de sporthal aan de Meidoornweg en de uitbreiding van sportpark Kadoelen. In Zuidoost investeren we in de herinrichting van het Bijlmer Sportpark en in Nieuw-West in de herontwikkeling van de sportparken Ookmeer en Spieringhorn. Tot slot blijven we met het Impulsbudget Sporten en spelen in de Openbare ruimte inzetten op sporten en spelen in de openbare ruimte.

Jeugd, Zorg en Basisvoorzieningen (JZB)
In de portefeuille Basisvoorzieningen investeren we in buurtkamers, huizen van de wijk en jongerencentra. In 2026 zijn er investeringen gepland in ontwikkelgebieden zoals Schinkel maar ook in aandachtsgebieden in Noord en Zuidoost.

In de portefeuille Jeugd investeren we in een locatie voor een OKT en voor Zorg in een locatie voor een buurtteam in Weesp. Verder investeren we in een gecombineerde voorziening voor een buurtkamer en een buurtteam in Centrum.

De grootste uitgaven in 2026 in de portefeuille JZB doen we in de renovatie van de Centrale in Nieuw-West. Dit pand is aangekocht in 2024 en in 2026 starten we met de renovatie van dit gebouw waarin o.a. een jongerencentrum komt. In Zuidoost start de bouw van de winteropvang in de Nieuwe Kern en de renovatie en aanbouw van huis van de wijk Kwakoe. In Noord start de nieuwbouw van een gebouw waarin een OKT en buurtkamer gezamenlijk worden gehuisvest.

Kunst en Cultuur
In de portefeuille Kunst en Cultuur investeren we in het realiseren van wijkvoorzieningen en cultuurspecials.

In 2026 wordt de bouw opgestart buurtcultuurhuis Rietwijker, oefenruimte Molenwerf, kunst- en cultuurcentrum het Verhalenhuis, repetitieruimte Schipluidenlaan en cultuureducatie in het Zandkasteel. Verder starten we in 2026 in Zuidoost een aantal nieuwe investeringen op zoals uitbreiding Ziggodome, een extra theaterfunctie en een hiphopcentrum.

De grootste uitgaven in 2026 in de portefeuille Kunst en Cultuur hebben betrekking op de renovatie van het Amsterdam museum. De aanbesteding wordt in het vierde kwartaal van 2025 afgerond. In 2026 is de renovatie van de Nieuwe Meervaart in de ontwerpfase. Eind 2025 vindt de aanbesteding van de architect plaats. Het nieuwe Slavernijmuseum bevindt zich in 2026 ook in de ontwerpfase.

Grote projecten
Soms zijn projecten niet eenduidig toe te wijzen aan stad zijn of stad verbeteren, bij deze projecten wordt vervanging gecombineerd met een uitbreiding of verbeteringsopgave. Dit wordt vaak gedaan met integrale projecten.
Hieronder de integrale projecten voor Maatschappelijke voorzieningen:

Tabel 7. Domein Maatschappelijke voorzieningen

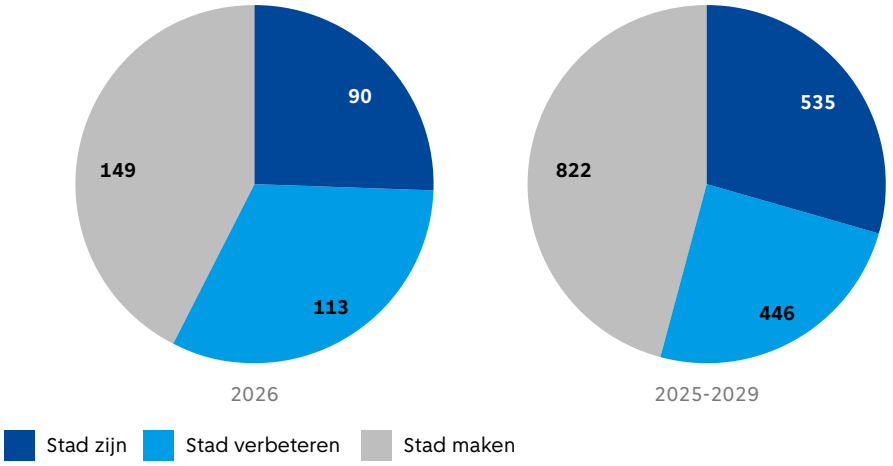
Bedragen x € 1 miljoen	2025	2026	2027	2028	2029
Amsterdam Museum	5,2	25,0	22,0	17,0	5,5
De Meervaart	1,8	1,6	11,7	24,0	10,0
De Mirandabad	3,8	4,1	2,5	14,7	12,4
Flevoparkbad	0,4	0,4	0,5	4,8	14,0
Jaap Eden ijscomplex	4,9	10,0	10,0	10,0	14,4
OBA Next in Zuidoost	1,4	3,3	3,5	11,5	25,5
Slavernij museum	1,5	7,4	23,5	5,2	4,3
Sporthallen Zuid	0,5	0,5	1,0	2,0	11,5
Totaal Maatschappelijke voorzieningen	19,5	52,3	74,7	89,2	97,6

In de portfolio MV zijn acht grote projecten Sport en Kunst & Cultuur opgenomen. Deze projectern bevinden zich in verschillende stadia van uitvoering: van voorbereidingsfase tot realisatiefase. Een gedeelte van deze projecten gaat na 2030 in uitvoering. Er is geen ruimte voor nieuwe grote projecten zoals bijvoorbeeld het toevoegen van extra zwemwater of nieuwe grote voorzieningen Kunst en Cultuur.

Overige doorsnedes van het portfolio

De investeringen in het portfolio zijn naar verschillende kenmerken in te delen.

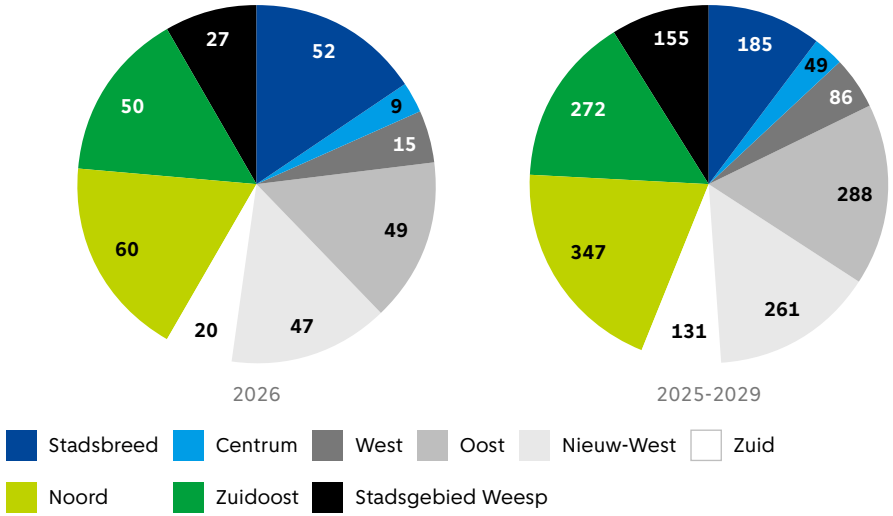
Figuur 6. Investeringsuitgaven naar categorie (€ miljoen)

De investeringen maatschappelijke voorzieningen vragen om een gezonde balans tussen stad zijn en stad verbeteren. In de investeringsuitgaven 2025 zien we ongeveer een verdeling van 45 procent in stad zijn en 55 procent stad maken/stad verbeteren.

- Gebied

Figuur 7. Investeringsuitgaven naar gebied (€ miljoen)

De grootste investeringsuitgaven in 2025 worden gedaan in stadsdelen Centrum en West. Van een groot aantal investeringen is nog niet bepaald in welk gebied deze plaatsvinden. Waar voorzieningen het eerst gerealiseerd kunnen worden, hangt samen met het tempo van de gebiedsontwikkeling. Bij de investeringen wordt prioriteit gegeven aan die wijken waar de sociale opgave het grootst is en de maatschappelijke voorzieningen het hardst nodig zijn.

Tabel 8. Bestuur en organisatie

Bedragen x € 1 miljoen	2025	2026	2027	2028	2029	Totaal
Investeringsruimte	44	50	81	41	23	239
Programmering	63	62	101	50	23	299
Overprogrammering	19	12	20	9	0	60

De totale portefeuille Bestuur en Organisatie bedraagt € 305 miljoen voor de periode 2025-2029.
De investeringsuitgaven in 2026 en in de periode 2025-2029 worden hoofdzakelijk gedaan voor investeringen die ook al in het portfolio 2024-2028 waren opgenomen.

We houden rekening met een overprogrammering van 24 procent voor de investeringen bovenop de beschikbare ruimte. Ten opzichte van de begroting 2025 is dit naar beneden bijgesteld. In voorgaande jaren zijn er jaarlijks minder investeringsuitgaven gedaan dan de beschikbare ruimte met een grotere overprogrammering. De meeste investeringen en programma's in het portfolio zijn inmiddels opgestart en de uitgaven doen zich voor een groot deel voor in de eerste jaren. We verwachten daarom dat een deel van vertragingen in de realisatie wordt ingelopen binnen de portfolioperiode.

Doelstellingen

Met het domein Bestuur & organisatie zorgen we voor de continuïteit van de bedrijfsvoering en dienstverlening van de gemeentelijke organisatie en een effectieve en efficiënte uitvoering daarvan. Het betreft de investeringen die nodig zijn voor de activiteiten van programma B, Bestuur en organisatie. We investeren in de werkomgeving van onze medewerkers, de instandhouding van de ambtelijke huisvesting, de ICT-infrastructuur, zoals de verbindingen, digitale werkplek en voorzieningen en de bedrijfsvoeringssystemen.

Prioriteiten (wat is toegevoegd aan het portfolio en waar was geen ruimte voor)

We geven prioriteit aan drie opgaves. Continuïteit, rechtmatigheid en toekomstbestendigheid van onze bedrijfsvoering zetten we daarbij op de eerste plaats.
De verduurzamingsopgave voor de ambtelijke huisvesting en het wagenpark met als doel in 2030 energieneutraal te zijn. Bij de begroting 2024 zijn middelen beschikbaar gesteld voor de eerste tranche tot en met 2027 om uiteindelijk tot 55 procent CO_2 besparing te komen. We reserveren daarbovenop nu geen middelen voor de periode 2028 t/m 2030.

- De digitaliseringsopgave is gericht op het waarborgen van de continuïteit en veiligheid, voldoen aan wet- en regelgeving en toekomstbestendigheid van systemen en applicaties. We geven prioriteit aan investeringen met een direct effect op de mate van security, privacy of functionaliteiten. Daarnaast moeten we voldoen aan wettelijke eisen die gesteld worden en hiermee gemoeide aanbestedingen. Dit zijn investeringen in digitale verbindingen, cloudinfrastructuur, generieke diensten en de centrale bedrijfsvoeringssystemen. Een groot deel van deze investeringen wordt als Xaas-oplossing afgenomen en zijn geen onderdeel van de investeringsportfolio maar worden direct in de exploitatiebegroting geraamd).

De opgave om de ambtelijke huisvesting in stand te houden en de werkomgeving te laten aansluiten bij hybride werken. De instandhouding is de komende jaren voor een

groot deel geconcretiseerd met het verduurzamingsprogramma. Daarnaast werken we aan een nieuw centraal gemeentelijk kantoor als onderdeel van de besparingsopgave voor huisvesting en het nieuwe huisvestingsconcept waarbij hybride werken de norm is.

Investeringsuitgaven 2026

We gaan door met de investeringen in de verduurzamingsopgave van onze gemeentelijke huisvesting, de transitie van werflocaties en overslagpunten en de uitrol van de laadinfrastructuur voor de (middel)zware voertuigen op de werflocaties voor het uitstootvrij maken van het wagenpark.

Daarnaast blijven we investeren in het toekomstbestendig maken van het it-landschap en het laten aansluiten van de werkomgeving bij het werk van onze medewerkers.
In 2026 investeringen we onder andere in:

- De verbouwing van de Raadszaal op Amstel 1 en zal worden gestart met de uitrol van het huisvestingsconcept op verschillende kantoorlocaties.
- De verdere ontwikkeling van de eerste generieke functionele voorzieningen voor het werken met digitale dossiers met als doel gemeenschappelijk gebruik van digitale oplossingen verder te bevorderen.
- De renovatie van de gevel van de Nieuwe Achtergracht (GGD).

Grote projecten

Soms zijn projecten niet eenduidig toe te wijzen aan stad zijn of stad verbeteren, bij deze projecten wordt vervanging gecombineerd met een uitbreiding of verbeteringsopgave. Dit wordt vaak gedaan met integrale projecten. Hieronder de integrale projecten voor bestuur en organisatie

Tabel 9. Domein B&O

Bedragen x € 1 miljoen	**2025**	**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
Transitieplan werven	9,9	12,2	25,0	19,3	2,6
Totaal B&O	**9,9**	**12,2**	**25,0**	**19,3**	**2,6**

Binnen de transitie van werflocaties en overslagpunten worden circa 15 grote en kleinere (nieuw)bouwprojecten uitgevoerd op de werven. In 2026 start onder meer de uitvoering van de twee grote nieuwbouwprojecten: de werven op de Den Brielstraat en op de Toetsenbordweg. Op die laatste werf wordt ook een overslagpunt gerealiseerd.

Lasten

Kenmerkend voor investeringen is dat ze leiden tot bezittingen die meerdere jaren in gebruik zijn. Daarom verdelen we de uitgaven voor investeringen over de jaren dat we ze gebruiken. Dit resulteert in de afschrijvingslasten die we opnemen in de programma's. Ook rentelasten, voor de financiering van de investering, en operationele lasten wegens bijv. onderhoud, verzekeringen of programmering zijn onderdeel van de lasten in de beleidsprogramma's.

Gemiddeld genomen rekenen we voor investeringen op jaarlijkse lasten in de begroting ter hoogte van 7 procent Dit is een gemiddelde, want tussen verschillende groepen van investeringen kunnen de lasten enigszins variëren. Daarnaast geldt dat sommige investeringen zichzelf terugverdienen, via de tarieven die we bij burgers en bedrijven in rekening brengen. Dan staan tegenover de lasten evenzo hoge baten. Onderstaand schema laat de opbouw van het effect op de begroting voor verschillende soorten investeringen zien:

Investering	**ORM (tariefdiensten)**	**ORM (regulier)**	**MV**	**BO**
Investeringsbedrag	€ 100 mln.	€ 100 mln.	€ 100 mln.	€ 100 mln.
Effect schuld	€ 100 mln. stijging	€ 100 mln. stijging	€ 100 mln. stijging	€ 100 mln. stijging
Rentelasten	€ 3,25 mln. per jr (o.b.v. 3,25% rente)	€ 3,25 mln. per jr (o.b.v. 3,25% rente)	€ 3,25 mln. per jr (o.b.v. 3,25% rente)	€ 3,25 mln. per jr (o.b.v. 3,25% rente)
Afschrijving	€ 4 ,6 mln. per jr (o.b.v. 22 jr)	€ 4 mln. per jr (o.b.v. 25 jr)	€ 2,7 mln. per jr (o.b.v. 37 jr)	€ 8,8 mln. per jr (o.b.v. 11 jr)
Kapitaallasten totaal	€ 7,85 mln. per jr	€ 7,25 mln. per jr	€ 5,95 mln. per jr	€ 12,05 mln. per jr
Extra operationele kosten	€ 0,5 mln. per jr	€ 0,5 mln per jr	€ 2,63 mln per jr	€ 0
Opbrengsten	€ 8,35 mln. per jr (kostendekkend)	€ 0	€ 0	€ 0
Totaal effect begroting	**€ 0**	**€ 7,75 mln. lasten per jaar**	**€ 8,58 mln. lasten per jaar**	**€ 12,05 mln. lasten per jaar**